

Gospodar in gospođinja

LETO 1934

7. NOVEMBRA

ŠTEV. 45

Pred zimo v vrtu

Čas za spravljanje vrtnih pridelkov je tu. Čeprav s to ali ono zelenjadjjo še nekoliko počakamo, moramo že paziti, da nam slana ne bo delala škode. Najprej umaknemo listnate zelenjav (endivijo, kapusnice) in šele nazadnje pride na vrsto korenstvo, kakor peteršilj, zelena, korenje, pesa itd. Najkasneje do sredi novembra bo vrt večinoma prazen. Le gredic z motovilcem, z glavničastim kapusom, porom in radičem bodo še zelene, ako jih ne bo pobelil sneg.

Napačno je pa mnenje, da je na vrtu vse opravljeno, ko v pozni jeseni pobereмо z njega pridelke. Kakor napačno ravna kmet, ki pusti izpraznjeno njivo čez zimo v pušči, namesto da bi jo že jeseni preoral in morebiti tudi pognojil in tako odprl vanjo pot zraku vodi in zmrzali, prav tako ali pa še bolj napačno je, ako pustimo vrtno gredice čez zimo v celini. Vsi izkušeni vrtnarji po vsem svetu priporočajo, da naj se vse prazne vrtno gredice novembra ali decembra meseca pognoje in globoko pregrebejo (preštihajo). Mnogoletne izkušnje namreč izpričujejo, da je tako jeseni obdelana zemlja drugo leto vse bolj rodovitna nego pušča, ki je celo dolgo zimo ležala v celini in jo šele na pomlad, tik pred setvijo ali saditvijo prekopljemo in pognojimo.

Zivalski gnoj, ki je za vrt najboljše in neogibno potrebno gnojilo, potrebuje dalj časa, preden se v zemlji razkroji in zgodi, da se redivne snovi pretvorijo v tako obliko, da jih morejo rastlinske korenine sprejemati. Če naj imajo torej vrtno setve takoj dovolj hrane, gnojimo vrt jeseni, ker le v tem slučaju ima gnoj v zemlji dovolj časa,

da se razkroji in zgodi. To pravilo velja še prav posebno za svež hlevski gnoj, ki potrebuje za gojenje več mesecev. Tudi večina pomožnih, ali kakor navadno pravimo umetnih gnojil, mora ležati dlje časa v zemlji, da se razkroje in da so redivne snovi v njih užitne za rastline. Za dober uspeh gnojenja je važno, da gnoja ne spravimo pregloboko v zemljo. Blizu vrha in enakomerno porazdeljen z zemljo najbolje učinkuje.

Obenem, ko gnojimo, vrtno zemljo tudi temeljito pregrebemo in sicer tako, da gornjo živo plast prihično do 25 cm na globoko obračamo in jo pustimo v grudah, kakor pade z lopate. Popolnoma napačno bi bilo, ko bi grude drobili in površino poravnavali kakor delamo spomladi, preden sejemo ali sadimo. Pri grudasti površini prodre zmrzal mnogo globlje v zemljo in jo drobi in izboljšuje. Posebno važno je to pri težki, ilovčasti zemlji. Še enkrat torej: Vse prazne prostore v vrtu pognojimo in globoko preštihamo preden začne zemlja zmrzovati, zlasti pa preden zapade sneg! Tako obdelane zemlje spomladi ne bo treba iznova preštihati, ampak jo bomo samo poravnali in takoj na to obsejali ali obsadili. Prepričali se bomo, da na tako pripravljenih gredicah vse bolje raste nego na tistih, ki so pognojene in prekopane šele spomladi, neposredno pred setvijo ali saditvijo.

Pa so še druga dela v vrtu, ki jih je epraviti na vsak način še pred zimo. Pred vsem treba vrt skrbno osnažiti in spraviti iz njega vso, pa bodisi kakršnokoli navlako. Zanikarnega vrtnarja izpričujejo grede v nevelu, zaraščena pota, poléžena, gnila trava po

trati, kupi fižolke in raznih obrezkov in otrebkov, listje pod drevjem, neurejen kompostni kup itd. Vse to naj se pred zimo spravi v red — vsaka stvar na svoje mesto, kajti vrt naj bi bil po svoje lep in prikupljiv tudi pozimi, ko ni v njem nobene cvetlice.

Kjer imajo gnojak (ali toplo gredo), naj ga pred zimo izpraznijo ter zemljo in gnoj iz njega nakopičijo v ozkem nasipu v bližini jame. Tu bo zemlja pomešana z gnojem pozimi zmrznila in bo dala na pomlad izvrstno zemljo za nove setve v gnojaku. Če jo moremo nekajkrat politi z gnojnico, bo tem boljša.

Kompostne kupe je treba pred zimo na vsak način premetati, da se snovi temeljito zmešajo in prezračijo. Kar je bilo spodaj naj pride na vrh, zunanje plasti na vznotraj in obratno.

Z vrta naj se spravi pod streho vse, kar bi se utegnilo pozimi na dežju in v snegu kvariti. Zlasti spadajo čez zimo v shrambo okna od gnojakov, mize, klopi, stoli ali kar je še take premakljive vrtno opreme, pa tudi fižolovke, koli od vrtnic, dalij itd.

Kmečka hiša in orodje

Nič ni tako nerodnega na kmetiji, kakor da pri kakem nujnem delu ni najti potrebnega orodja ali je pa to pokvarjeno, nerabljivo, da ga je treba popravljati v najhujši sili. Tedaj začne robantanje in pridušanje, kletve in očitki, da gre kar vse naokrog. Naposled, kdo je temu bolj kriv kakor gospodarjeva malomarnost, ker ima premalo skrbni za to vrsto gospodarskih pripomočkov. Orodje je del premoženja kmeta, je sestavni del njegovega gospodarstva in važen pripomoček za pridobivanje zemeljskih dobrin. Brez njega se zemlja ne da obdelovati in ni mogoče opravljati ostalih poslov kmetijskega obrata. Zato mu mora vsak umen kmetijski gospodar posvečati tisto pažnjo, ki je potrebna, da je vsak čas v porabnem stanju na razpolaga-

Važno delo pred zimo je naposled zakrivanje občutljivega rastlinja, kakor so vrtnice in razne trajnice. Gomolje od dalij in čebulice od mečkov (gladijoli) smo že prej pobrali iz zemlje in spravili na varno v suhi kleti. Sedaj bo čas, da prisnujemo z zemljo ali še bolje s kompostom ali drobnim gnojem pritlične rože. Visoke vrtnice pa pripognemo k tlom in jih šele potem, ko se obeta hujši mraz, zaodemo s smrekovimi vejami. To je topla, pa zračna odeja, pod katero ostane rastlinje ne samo živo, ampak tudi zdravo. Prerano pokrivanje vrtnic, zlasti z zemljo ali kakim drugim manj zračnim materialom lahko jako škodljivo vpliva na rastline. Vrtnice najzlahtnejših vrst brez škode prenesejo 5–6° C pod ničlo. Preden jih pokrijemo, se morajo osuti in utrditi.

Nazadnje pospravimo iz vrta vse orodje v shrambo, kjer ga čez zimo temeljito osnažimo, vse pokvarjeno popravimo, železne dele namažemo z mastjo, lesene pa popleskamo z olnat

H.

nje, da se mu brez potrebe ne kvari in da ga čim delj časa izkoristi.

Orodje, zlasti železno, je danes v primeri s cenami kmetijskih pridelkov zelo drago, zato se da le težko nadomestiti z novim. Treba torej vsak kos do skrajnosti izkoristiti in uporabljati dokler se pač da. Žal pa vidimo mnogokje na kmetih zavrženo orodje, ki bi še lahko nekaj časa služilo svojemu namenu, če bi se ga nekoliko popravilo in uredilo.

V današnjih časih, kjer kmet le stežka pride do denarja, je zlasti tistemu hudu, ki mora vsako orodje poslati obrtniku v popravilo, ker si sam ne zna pomagati. To ga prvič precej stane, drugič ni vedno urejeno ob pravem času. Zato je nujno potrebno, da si kmetijski gospodar sam popravlja

svoje orodje. Temu se lahko priučil v dolgih zimskih večerih, ko nima drugega posla. Izvežbati pa mora v tem tudi svoje sinove, da si tudi oni znajo pomagati, če treba nasaditi lopato ali motiko, nadomestiti zobovje pri grabljah, izmenjati polomljeno prečko pri kolesih itd. Takih drobnih del je v vsakem kmetijskem gospodarstvu več kot dovolj in nobenemu kmečkemu fantu ni težko se jih naučiti, le da mu zaa oče navdahniti malo veselja.

Pozimi, ko delo zunaj počiva in v do god večerih ni drugega posla, je za taka popravila najprikladnejši čas. Gospodar naj tedaj pregleda vse orodje, kar ga je kje kaj. Tisto, ki je še v dobrem stanju in se sedaj ne rabi, je temeljito očistiti, lesene dele nalakko otreči z oljem, železne pa s petrolejem, ki razje rjo, nato pa namazati z mastjo, da ne rjave. Potem ga je spraviti v suho shrambo, kjer se ne praši. Tam je pritrčiti na zid lesen okvir, v katerega je orodje vtakniti po vrsti: lesene vile in grablje, železne vile in grablje, ravnice, motike, lopate, sekire, žage in drugo. Najbolj je držati tako shrambo pod ključem, ki ga čuva gospodar in pazi, da pride vsako orodje, ko se odrabi, nazaj na svoje mesto; istočasno pa tudi skrbi, da se vsak pokvarjen kos čimprej popravi. Če poleti ni časa za poprave, se polomljeno orodje spravi v shrambi v kak kot, da se ne izgubi in da pride pozimi v popravilo.

Za železno orodje so potrebna toporišča, kratka in dolga. Najboljši les za nje je jesenovna. Ker se da ta v svežem stanju dobro kriviti, zato ga takoj, ko ga posečemo, oblikujemo in šele potem pustimo sušiti. Dobro je pripraviti takih toporišč večjo zalogo, da imamo vsak čas, ko imamo orodje nasajati suh les na razpolago. Enako postopamo tudi z jarmi in z drugimi lesenimi deli, ki so potrebni v kmetijskem obratu. — Razen poljskega in hlevskega orodja preglejmo in popravimo tudi vinarsko in kletarsko, sadjarsko in vse ostalo, kar je pri hiši.

Za popravo kmetijskega orodja pa mora biti pri hiši tudi primerno rokodelsko orodje: kladiva, klešče, svedri, dleta, obličji, pile, želji, vijaki, ključice in drugo, za kar se pokaže potreba v posameznih slučajih. Tudi to orodje mora biti dobro spravljeno, da je pri rokah, ko ga rabimo in da se ne pozgubi oziroma ne raznese. Najbolje ga je imeti v porabnem zaboju ali predalu, ki se da zapreti.

Kdor si v popravi orodja pridobi nekoliko spretnosti, se bo sčasoma lotil še kaj drugega. Gospodinja rabi v shrambi zaboj. Tu ne bo treba k mizarju, ampak napravi ga sam gospodar ali pa spretni sin. Sestavil si bo tudi priprosto omaro za obleko, police za knjige, steklenice in druge predmete, pa tudi še marsikaj drugega koristnega, za kar bi moral šteti denarce obrtniku. V tem se da še mnogo prištediti in vendar si urediti domačijo prijetno in udobno.

Še eno veliko korist donša to domače rokodelstvo kmečki mladini. Pri tem delu se ta ne dolgočasi, ostane doma in se ne potepa po vasi, kjer se ne more veliko dobrega naučiti. Ljubezen do domačije se v njej veliko bolj razvija in jo veže na rodno grudo. Taka mladina ne sili v mesta in v tovarne, kjer jo čaka samo pokvara in razočaranje. Zato naj kmečki gospodarji čim bolj zaposlijo svoje otroke s tako ali slično domačo obrtjo. L.

g Pridelek krme in uvoz v Nemčijo.

Nemčija je letos ime'la hudo sušo, vsled česar je slab pridelek krme. Pri nas pa je bilo ravno nasprotno. Zato smo začeli izvažati tjakaj seno v velikih količinah. Ker so pa nastale ovire pri prevažanju krme v to državo, je generalna direkcija železnice uvedla s 15. novembrom novo jugoslov.-nemško direktno tarifo za izvoz sena in slame. S tem bo našim izvoznikom olajšan izvoz tega blaga v Nemčijo.

Razumljivo. Neki raziskovalec trdi, da živi v bengalskih gozdovih zver, ki se je boji celo tiger. — To bo najbrž tigrica.

Kaj lahko povzroča mehkokostnost in kostolomnico pri domačih živalih

V okostju naših domačih živali je tudi precej fosforovokislega apna. Ako ni v pokladanih krmilih dovolj fosforovokislega apna, se pojavi pri mladih še rastočih živalih mehkokostnost, pri starejših, že odraslih živalih pa kostolomnica. Za mehkokostnost ali kostolomnico obolele živali ližejo in glodajo razne predmete, pijejo gnojnico ali žrejo onesnaženo zemljo in skušajo iz istih dobiti primanjkuječe rudninske snovi. Tudi zatečejo živalim členi, skrivijo se jim noge, hrbtnica in rebra. Kostni zastanejo v rašči. Dalje živali zelo shujšajo, veliko polegajo in ležijo, hoja in sploh vsako gibanje jim povzročajo hude bolečine. Pri odraslih živalih pride lahko tako daleč, da se jim ob večjem naporu zlomi kaka kost. Živali tudi lahko poginejo, če jim ne pomagamo pravočasno in pustimo, da se bolezen nemoteno dalje razvija. — Breje, doječe in sploh zelo mlečne živali potrebujejo obilo apna in fosforja za razvoj zarodka oziroma za proizvajanje mleka. Mladim živalim pa je potrebno mnogo apna in fosforja za raščo kosti. Čim ne nudimo živalim dovolj apna in fosforja v vsakdanji krmi, odjemljejo ali odtegujejo breje in doječe ali mlečne živali apno in fosfor kostem lastnega telesa za razvoj zarodka ali tvorbo mleka, radi česar postanejo kosti krhke in se lahko zlomijo. Največkrat se pojavlja ob porodih prelom ali zlom kosti.

Ako spoznamo mehkokostnost ali kostolomnico še pravočasno, potem lahko preprečimo njih razvoj. To se da doseči z menjavo krme in pa s primišavanjem klajnega apna med krmila. Malo apna je v kislem senu, pa tudi v pesi, repi in krompirju. Kislo seno nadomestimo s senom iz dobrih travnikov in deteljišč. Dobro sladko seno iz pognojjenih travnikov, še bolj pa seno, iz deteljišč (lucernišč), je najboljše krmilo za mlade, plemenske in mlečne ži-

vali. Tudi v močnih krmilih, zlasti v sočivnem zrnju (bobu), ovsu in največkrat tudi v oljnih tropinah je obilo apna, pa si pomagamo še s klajnim apnom. Količina klajnega apna, ki naj ga dobijo bolne živali, se ravna po velikosti in starosti živali in znaša za 500 kg težko žival 16 do 20 dkg na dan. V težjih slučajih obolenosti za mehkokostnostjo ali kostolomnico se obrnimo na živinozdravnika in ravnajmo se po njegovem nasvetu.

Boljše in ceneje pa je, da preprečimo mehkokostnost in kostolomnico s pridelovanjem krmil, v katerih bo dovolj apna in fosforne kisline. To pa se da doseči le, če obilo in redno gnojimo travnike, pašnike in njive s fosforovo kislino in apnom. Dovajanje apna in fosforove kisline v živalsko telo po krmilih je tudi zategadelj dobro, ker je rastlinam mogoče pretvoriti rudninska gnojila v organski fosfor in spojine fosforove kisline, ki jih živali lažje povžijejo, prebavijo in skoraj popolnoma izrabijo. Najbolje je, da gnojimo zlasti travnike in pašnike z apnom in fosforovimi gnojili že jeseni ali pred zimo. Z apnom gnojimo travnike in pašnike navadno za več let, radi česar potrosimo samo enkrat najmanj 10 stetov apna na hektar. Med fosforovimi gnojili ima prednost radi svoje lahke razstopnosti superfosfat, ki ga lahko trosimo skupno s 40% kalijevo soljo po spašenih travnikih in pašnikih že jeseni, da se še pred zimo opomorejo in bo rašča v prihodnjem letu bolj zgodnja in bujnejša. Superfosfata je potrebno okrog 400 kg, 40% kalijeve soli pa okrog 200 kg na hektar. Mesto superfosfata lahko rabimo tudi Thomasovo žlindro, ki pa jo smemo mešati s 40% kalijevo soljo šele tik pred trosenjem.

Ako manjkata v zemlji apno in fosforova kislina, potem jih ne more biti dovolj tudi v krmskih rastlinah, ki so

zrastle na takšni zemlji in jih krmimo živini, radi česar se pojavita lahko prej omenjeni bolezni. Kjer so travniki slabo zagnojani, kjer so travniki kisli, dalje kjer so trpele travniške rastline ob času rašče veliko radi suše, tamkaj gotovo ni dovolj apna in fosforove kisline v pridelanem senu. Zato naj živinorejci s takšnim senom ne pozabijo

na pridatek klajnega apna že takoj ob začetku zimskega krmljenja, da se izognejo mehkokostnosti in kostolomnici pri govedu, ovcah, kozah in konjih. Pa tudi prašiči naj dobivajo redno klajno apno, ker je v okopavinah, ki pridejo za krmljenje prašičev pri nas največ v poštev, premalo apna. P.

Nekatere oljne tropine in njih krmska vrednost

Lanene tropine prištevamo med najbolj dragocene tropine, ki so zlasti primerne za bolne, šibke, slabotne in shujšane živali ter mlade živali v času odstavljanja itd. So pa izvrstne tudi za mlečne živali in delujejo ugodno na mlečno tolščobo. Krmimo jih posameznim kravam navadno pol kg na dan in glavo. Preko 1 do 2 kg ne smemo iti, ker bi utegnile vplivati tropine neugodno na maslo. Tudi jih ne kaže krmiti več kot pol kg zatogadelj, ker so v primeri z drugimi oljnimi tropinami vedno višje v ceni. V 1 kg lanenih tropin je 30 do 33 dkg (dekagram ali deka) kirove beljakovine, od katerih je 27 dkg prebavljive beljakovine. Tolšče je v 1 kg lanenih tropin 8 dkg, skrobne vrednosti pa 72. Včasih so lanene tropine onesnažene, radi česar moramo biti pri njih nakupu previdni, zlasti če so bolj počeni.

Kokosove tropine so za lanenimi najbolj slastna. Je pa v njih manj beljakovin, radi česar so največkrat predraga. V 1 kg kokosovih tropin je 18 do 24 dkg sirove beljakovine, med to je okrog 16 dkg prebavljive beljakovine, olšče je 10 do 12 dkg, skrobna vrednost pa znaša 75. Tudi kokosove tropine delujejo zelo dobro na tolščobnost mleka. Zdi se, da kokosove tropine ugodno vplivajo tudi na ohranitev mlečnosti. Ker je v njih razmeroma malo prebavljive beljakovine in so z ozirom na to v ceni nekoliko visoke, so najbolj primerne za krmljenje mlečnih krav zlasti tedaj, če hočemo doseči

bolj tolsto mleko. Zelo dobro vplivajo tudi na maslo, ki dobi prijeten duh in orehovemu jedrcu podoben okus. Kokosove tropine krmimo pred vsem mlečnim kravam do 2 kg na dan in glavo.

Solnčnične tropine. V nje so večkrat pomešane lupine. V 1 kg zajamčenih solnčničnih tropin je največ 38 dkg sirove beljakovine, od te je okrog 30 dkg prebavljive beljakovine, skrobna vrednost je do 75 dkg. Dobre solnčnične tropine so trpežne in zelo dobro uporabljive za krmljenje mlečnih krav, četudi je njih beljakovina manj vredna. Od dobro zmetih solnčničnih tropin krmimo mlečnim kravam do 2 ali 2½ kg na dan in glavo.

Bučnične tropine. V 1 kg teh tropin je 30 dkg prebavljive beljakovine in okrog 90 skrobne vrednosti. Večkrat pridejo na trg tropine iz slabo luščene semena, v katerih je le za polovico omenjenih redilnih snovi. Če bučnične tropine krmimo samo zase v večji množini, lahko znižajo mlečno tolščobnost in povzročijo lahko tudi drisko. Pri ugodni ceni pa jih kaže vpoštevati in jih po malem krmiti v zmesi z drugimi močnimi krmili.

Repične tropine. 1 kg repičnih tropin vsebuje 28 do 34 dkg sirove beljakovine, od katere je 23 do 25 dkg prebavljive, skrobna vrednost pa znaša 60. Repične tropine moramo krmiti vedno le suhe. Ako jih tudi le malo navlažimo, se razvije olje, ki zelo draži sluznice živali. Tudi jih ne sme-

mo pokladati v previsoki količini. Ako je njih kakovost dobra in so poceni, jih je najbolje primešavati med druge tropine. Mlečnim kravam smemo krmiti največ 1 kg rep. tropin na dan in glavo, sicer lahko dobi mleko grenak okus in maslo pa postane premehko. Mladim živalim jih ne krmimo.

Koliko oljnih tropin naj krmimo mlečni živini na dan, je odvisno od količine mleka ter od kakovosti in množine pokladanega sena in drugih krmil. Za tvorbo 1 l mleka je treba, da dobi mlečna žival 5 dkg prebavljive beljakovine in 25 dkg skrobne vrednosti. So krave, ki jim zadostuje

za liter mleka samo 4, drugim zopet pa je treba 6 dkg prebavljive beljakovine, 5 dkg prebavljive beljakovine za proizvodnjo 1 litra mleka je v 20 dkg lanenih tropin, v 31 dkg kokosovih tropin, v 17 dkg soleničnih tropin, v 17 dkg bučničnih tropin ali v 20 dkg repičnih tropin.

Prej navedene oljne tropine oddaja Gospodarska zveza v Ljubljani v vrečah po 50 kg po sledečih cenah za 1 kg: lanene tropine 1.70 Din, kokosove 1.55 Din, bučnične 1.45 Din, repične 1.05 Din in solenične 0.85 Din.

(Pp. Obenem odgovor na tozadevna vprašanja L. B.-ja v D. R.)

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Testo za ribano kašo. Za eno debelo jajce se rabi tri decilitra (tri čimne moke. Moka se ome na desko. V sredini se napravi jamica, v katero se vlije jajce. Z nožem se primešava moka da na tane testo, katero se dobro ugnete. Če je testo premehko, se prisiplje še toliko moke, da je testo toliko trdo, da ga je mogoče na ribežnu zribati. Zribano testo se razdeli po deski, da se malo osuši, predno se zskuba. Zakuhava se tako, da zribano testo po malem vsipamo in da juho ves čas vsipavanja mešamo. Le na ta način se ribanje ne sprime in se lepo enakomerno razdeli v juhi.

Testo za rezance ali krpice. Testo za krpice ali rezance naj bo bolj mehko kot pa za ribano kašo. Ko je testo dobro ugnetenno, se raztepi v majhne hlebčke. Ti se še pognetejo, nakar se pokrijejo. Ko nekaj časa testo počiva, začnemo z valjanjem. Za drobne rezance ali krpice se testo kolikor mogoče tanko razvalja. Razvaljano testo se na prtičku toliko osuši, da se ne sprijemlje, nakar se testo prereže, tesno zvije in z ostrim nožem drobno razreže. — Za široke rezance ali za žlinkrofe se naredi ravno tako testo. Pač pa se za vsako jajce lahko pridene polovico jajčne lupine vode. Testa ni

treba tako tanko razvaljati in tudi ne fino razrezati. Rezavci naj bodo za prst dolgi in debel prst široki.

Pečeno testo. Za pol litra moke rabi četrt litra osoljene mlačne vode, eno celo jajce ali samo beljak. Celo jajce rabi za kuhano, samo beljak za pečeno testo. Da je testo bolj voljno, vzamem žlico dobrega namiznega olja. Najprej zmešam vodo in testo z nožem, potem pa temeljito pognetem. Gnetem toliko časa, da testo počene mehurčke. Testo mora biti precej mehko. Dobro ugnetenno testo pokrijem s kozico in sicer, če je testo bolj trdo, segrejem kozico, ako pa je testo mehko, ga pokrijem z mrzlo kozico. Po polurnem počivanju testo prav na tanko razvlečem. V ta namen pokrijem mizo s prtom, položim testo na sredo in ga najprej malo razvaljam. Razvaljanega namažem z razgretim surovim maslom. Potem ga na okroglo razvlečem toliko, da je testo prozorno. Obkrajno, debelo testo obrežem. Veliko lažje se testo razvleče s štirimi rokami. Razvaljano testo vlečeta na rokah in sicer na zgornji strani rok od srede naprej. Ko je testo na sredi prozorno, ga položita na mizo in ga še s prsti raztegneta, kolikor se da. Tako pripravljeno testo je porabljivo za različne kuhane ali pečene dobrine.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g *Ljubljanska borza*. Tako živahnega prometa v devizah kakor minoli teden že dolgo ni bilo na ljubljanski borzi. Dosegel je 8.6 milijonov Din, medtem ko so bili v prejšnjih tednih le 2.0, 2.7, 4.8 milj. Din. — V zasebnem kliringu so plačevali avstrijski šiling po 8.10 do 8.20 Din, angleški funt 230.97 Din, španska pezeta po 5.80 Din, madžarski penigo po 9.75 Din, grški boni po 29 para.

ŽIVINA

g *Mariborski živinski sejem 30. oktobra*. Ta sejm je bil srednje obiskan, kupčija v splošnem dobra. Prigon je znašal: 5 konj, 10 bikov, 90 volov, 330 krav in 5 telet, skupno 440 glav, od katerih je bilo prodanih 265 glav. Cene za kg žive teže: Debeli voli 3.50—3.75 Din, poldebeli 2.50—2.75 Din, biki za klanje 3—3.75 Din, krave klavne debele 2.50—3.50 Din, plemenske krave 2—2.25 Din, krave za klobasarje 1.75 do 2 Din, molzne in breje krave 2.50 do 3 Din, mlada živina 3—4 Din, teleta 5 do 5.50 Din. — Mesne cene za 1 kg: volovsko meso I. vrste 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din, meso bikov, krav in telet 5 do 6 Din, telečje meso I. vrste 10 do 14 Din, II. vrste 6—8 Din, svinjsko meso 10—15 Din.

CENE

g *Žitno tržišče*. Svetovna žitna kupčija miruje. Domači promet je v znamenju zastoja, medtem ko se za izvoz precej nabavlja. Odkar je Privil. izvozna družba izdala naredbo, da kupuje pšenico samo v celih tovorih, kvečjemu še v ladijskih oddelkih, so cene padle. S tem so najbolj prizadeti manjši posestniki, korist pa imajo veletrgovci. — Cena bački pšenici se giblje med 107—109 Din za 100 kg postavljenih na bačko tovarno postajo; potiska pšenica je za 8 Din dražja. — V Ljubljani je cena bački pšenici 78 kg teži 160 do 162.50 Din, 79 kg teži 165—167.50 Din.

— Izvoz pšenice je zaenkrat omejen na Češko, kamor jo je zadnje dni odšlo zopet 1000 vagonov. Dosedanji izvoz v to državo znaša 2500 vagonov, ostalo bo izvoženo do konca decembra, da dosežemo kontingent 5000 vagonov. — Primerno padcu cen pšenice je popustila tudi moka, ki jo prodajajo mlinci v Banatu po 180—190 Din za 100 kg ničle, ali po 205—210 franko vagon Sisek. Črna notira odslej moka brez 6% davka na poslovni promet; dalje prihajajo v promet namesto dosedanjih dveh vrst tri vrste. Dosedaj so bile cene moki na ljubljanski borzi franko kolodvor Ljubljana 260 do 270 Din za 100 kg. Sedaj pa stane bačka ničla 240—247.50 Din, banaška 242.50 do 245 Din, slavonska 237.50—240 Din. — Po koruzi je doma malo povpraševanja. Inozemstvo kupuje samo umetno sušeno blago in ga plačuje slabo, po 71 dinarjev za 100 kg franko ladja nakladalna postaja. Času primerno suha doseže komaj 62—63 Din. Na Češko je bilo v zadnjem času izvoženih okrog 500 vagonov koruze. — Oves. Vsled pomanjkanja blaga se domača potreba težko krije. Mnogo se ga je izvozilo v Avstrijo in na Češko. Cena 85—90 Din. — Otrubi so padle v ceni in stanejo 80 dinarjev za 100 kg, krmska moka št. 8 pa okrog 100 Din, toda doseže malo prometa. — Fižol je v kupčiji nestalen in se mu cena menja od dneva do dneva. Precej ga izvažamo v Italijo. Beli fižol 138—140 Din, mešani 85—90 Din.

g *Vinsko tržišče v Sloveniji*. Položaj vinski trgovini kaže na zvišanje cen boljšim, sortiranim, močnejšim vinom. Vinogradniki zahtevajo za nje splošno od 6 do 8 Din za liter. Posebnega prometa pa z novimi vini še ni, ker niso še pretočena, niso še stanovitna in le prerada počrnijo na zraku. Gostilničarji kupujejo le po malem, kar ravno potrebujejo za tekoče, in to po cenah 5 do 6 Din liter. Večje povpraševanje je po navadnih, cenejših rdečih, črnih in belih vinih po ceni 3.50 do 4.50 Din, ki jih uporabljajo za mešanje z močnejšimi

južnimi. Zato je tudi živahnejše povpraševanje po dalmatinskih in banaških vinih, ki se vzlic precejšnji vsebini alkohola dobe po 3 Din liter.

PRAVNI NASVETI

Dolžnost otrok do onemoglih revnih staršev. C. P. T. — Iz usmiljenja skrbite za starejšo žensko, ki je vdova, pa ima že odrasle otroke, ki so vsi preskrbljeni, eden je celo premožen. Vsled nesrečnih družinskih razmer so otroci odtujeni od matere in se zanj nobeden ne briga. Ker vam postaja skrb za to žensko neznošno breme, vprašate, če lahko otroke prisilite, da svojo mater vzdržujejo. — Po postavi so otroci dolžni, da svoje roditelje, ako obubožajo, dostojno vzdržujejo. Mati, ki je onemogla in torej za delo nesposobna, ima pravico zahtevati od svojih otrok, da jo dostojno vzdržujejo brez ozira na to, če so med njo in otroki kakšna nasprotstva iz kakršnihkoli razlogov. Mati ima torej pravico, da pri sodiču zahteva, naj sodišče otrokom naloži, koliko ima vsak otrok prispevati za njeno vzdrževanje. Če vi za to mater skrbite iz golega usmiljenja do nje, ne morete za te svoje stroške zahtevati odškodnine od otrok, ker ste pač tej ženski vse to darovali. — Če otroci ne bi imeli nikakih sredstev, je dolžna domovinska občina, da skrbi za svoje onemogle reveže.

Nepreviden trgovec. J. Š. K. — Kupujete špecerijako blago v konsumu na knjižico. S to knjižico ste šli sami v konsum, včasih pa ste poslali tudi svojo služkinjo, da je naročila in prevzela blago, ki so ga vedno vpisali v knjižico. Konec preteklega meseca je služkinja zapustila pri vas službo. Ko ste vi začetkom meseca hoteli plačati svoj dolg v konsumu, so vas opozorili, da imate plačati še 3 kg sladkorja, ki ga je vaša služkinja vzela za vas, kar pa niso vpisali v knjižico, ker se je služkinja izgovorila, da je knjižica nekam založena. Sladkor so ji izročili, ker so jo poznali kot vašo služkinjo. Tega dolga vi niste plačali, ker sladkorja niste prejeli, niti ga niste naročili. Vprašate, kdo naj plača ta sladkor? — Če se je služkinja v trgovini zlagala, da ste jo vi poslali po sladkor in da je knjižica samo trenutno založena, je ona na svojo pest goljufala trgovca ter sebi prisleparila sladkor. Za to goljufijo bo služkinja, če jo trgovec ovadi, od sodišča seveda kaznovana. Če od te služkinje ne bo mogoče dobiti odškodnine, ker nič nima, bo škodo trpel konsum, ker je njegov prodajalec bil tako nepreviden, da je verjel besedam. Vi niste odgovorni za goljufije, četudi jih je vaša služkinja napravila na vaše ime.

Nesreča z motornim kolesom. F. G. K. — Sin bogatega trgovca, ki ima motorno kolo, vas je povabil, da se peljete z njim, češ da boste videli, kako on dobro vozi. Vi ste

sprejeli povabilo in prisedli zadaj na motorno kolo. Imeli bi napraviti izlet od kakih 20 km. Vaš vozač je bil pa nespreten in je že na drugem ovinku pri izogibanju tako nerodno zavozil v stran, da se je kolo zadelo v kanton in ste vi odleteli s kolesa. Pri padcu ste si poškodovali in zlomili nogo ter ste 6 tednov ležali v bolnišnici. Vprašate, če lahko prisilite vašega vozača, da plača stroške, ker ste prepričani, da je po svoji nerodnosti zakrivil nesrečo. — Ker ste se vi prostovoljno odločili, da se peljete na motornem kolesu, ste s tem privzeli nase tudi vse posledice, ki so v zvezi s tako vožnjo. Po našem mnenju sta oba kriva te nezgode ter imata škodo trpeti vsak do polovice.

Dota nezakonske hčerke. J. T. L. — Imate nezakonsko hčerko. Ta bi se rada poročila. Sam ste premožen, pa vas je nezakonska hčerka prosila, da ji daste primerno doto. Žena vam brani, da ji kaj daste, češ da imate dolžnosti le do svojih zakonskih otrok. Vprašate, če vas nezakonska hči lahko potom sodišča prisili, da ji daste doto. — Po postavi oče ni dolžan svoji nezakonski hčerki dati dote, kajti to sme zahtevati hčerka le od svoje matere. Po našem mišljenju pa ste dolžni po svoji vesti tudi nezakonski hčerki po svojih močeh prispevati za doto, saj ste vendar tudi nje oče.

Vzajemna oporoka. T. K. V. — Živite v zakonu brez otrok. Imate posestvo, od katerega sta z ženo vsak polovico lastnika. Vi imate sorodnike in žena jih ima. Vendar ne želite, da bi ti kaj dedovali po vaši ozir. ženi smrti, ampak bi rada, da bi dedovala eden za drugim. Vprašate, kako bi si to zagotovili brez posebnih stroškov. — Ker znate vi pisati in tudi vaša žena, lahko sama napiseta vzajemno oporoko. Zadolžite, če to oporoko napišete sami, n. pr. takole: »Vse kar imam, zapuščam svoji ženi N. N. kot dediču.« To podpišete. Vaša žena napiše potem: »Vse kar imam, zapuščam svojemu možu N. N. kot dediču.« In seba podpiše. Važno je, da vašo poslednjo voljo vi sami napišete in podpišete, a istotako, da ženino poslednjo voljo ona sama napiše in podpiše, pa je o veljavna vzajemna oporoka in niso potrebne nobene priče. Tako oporoko, kakor vsako drugo oporoko lahko žena ali mož vsak zase pred smrtjo še prekličeta.

Strela ga je obrila. Na Finskem v okolici mesta Helsingfors je udarila nedavno strela v hišo nekega kmeta, ki se je onesvestil. Ko je prišel k sebi, je na veliko veselje opazil, da nima nobene poškodbe, strela ga je samo — obrila.

Dobro tolmači. Učitelj v šoli: »Ti, osel, zakaj si ne zapomniš! Desna roka je tista, ki ima palec na levo, a leva je tista, ki ima palec na desno. To je vendar enostavno!